



Послије двије деценије ратова, међунационалне и сваколике нетрпељивости, присни и пријатељски сусрети Бориса Тадића и Ива Јосиповића, предсједника Србије и Хрватске, двије, по много чему најзначајније, стожерске и осовинске државе ех-Ју простора, уз предходницу у виду полицијске, привредне, културне и медијске сарадње (планирање заједничке жељезнице, обнављање регионалне фудбалске лиге, за што су се лично и јавно заложила два популарна предсједника) као да најављују стварање још једне Југославије или, прецизније речено, Ју-зоне, у растерећенијој, лабавијој и здравијој форми у поређењу са некадашњом СФРЈ. Лијеп повод да се осврнемо на проток времена кроз наша државотворна лутања, изгубљене идеале, националне странпутице... из којих нисмо извукли поуку („социјално учење“).

Величанствена и трагична, комплексна и конфузна тема, историјско-социјални трактат чији извори сежу у далеку прошлост, у стару словенску “предестинацију” и заједничку постојбину, па све до деветнаестог вијека, Штросмајера и Његоша, илирског покрета (идејних контура будуће Југославије).

Читав двадесети вијек, када је и дошло до отјелотворења југословенске интегралистичке идеје, можемо уопштено рекапитулирати кроз два супротна процеса која су се смјењивала: конструкције и деконструкције, градње и разградње. Све оно што ће спајати и привлачити различите етницитете: национално, конфенционално, културолошко шаренило, богатство различитости, већ у сљедећем историјском тренутку биће разлог раздвајања, трауматичних ресантимана, ужасних сегрегација... Као у хиндуистичком концепту универзума („велике године“), принцип љубави и мржње, стварања и уништења, вјечитог круга рађања и смрти.

Ако и постоје утемељене и рационалне теорије, вјеродостојни документи који недвосмислено доказују да је стварање, па и урушавање сваке Југославије (називана је „масонско чедо“) иницирано из међународних центара моћи, у зависности од стратешких интереса „великих“, ипак је чињеница да је та племенита идеја инспирисала и заносила јужнословенске народе, као и њихове најмаркантније, водеће личности. Такође, стицај различитих околности и разнородних потреба, често неискрених и прагматичних, које су битно утицале на неке државе, односно лутајуће полудржавне територије, да приступе југословенском уједињењу, нису осујетиле јасну и широко распрострањену заводљивост и привлачност коју је са собом и у себи носила, сваки пут изнова, идеја југословенства.

Феномен „пијемонтства“, међунационалне конвергенције, у својој бити, није само израз практичне, безбједоносне, идеолошке или економске потребе. Интеграције у себи носе и нешто фундаментално, подсвјесно, интроспективно, људско архајско, па и онтолошко. Наиме, човјек је несигуран-недовршено, фрагментарно, подијељено биће и читаво вријеме свог трајања он нагонски и инстинктивно тежи цијелини, неком обједињењу, употпуновљењу, па и наднационалном уједињењу.

Ако желимо разумјети ову појаву саборног карактера, не смијемо занемарити ни естетски фактор, који и те како учествује у емоционалном конституисању нечега што зовемо припадност. Неке државе, тако далеке и туђе, волимо због њихове љепоте а камоли своју, која је, без претјеривања, била једна од најљепших у Европи. Али, да ли је Југославија, у суштини, била наша држава? У сваком случају, много више него што је то данас Црна Гора, разграбљена и приватизована од стране пар породица! Слично је и у осталим крњим државицама насталим на развалинама те лијепе и велике земље и ту треба тражити разлоге актуелног ускрснућа југословенства, које се носталгично и спонтано пробија из прашине братоубилачких ратова и беспризорне пљачке.

Без обзира на то да ли смо вољели ту „вјештачку државну конструкцију“, ипак, са закашњењем, схватамо да су оне најврједније „егзистенцијалије“ (добар стандард, миран и хармоничан живот, правилан систем вриједности, културна и грађанска еманципација...) заувјек остале само у сјећањима на „Југу“ и да смо једино тада живјели, донекле, достојанствено. А, баш оно што се замјерало бившој држави а што је било мета критике некадашњих дисидентата, нешто од чега смо побјегли у нову државну форму (неприкословени вођа, хипнотички култ личности, цензура, привилегије повлашћених појединаца...), управо то што је комунистичку државу чинило прокаженом и тоталитарном заједницом, вратило нам се у постјугословенском, суженом амбијенту у још горем облику и у неупоредиво примитивнијој и аутистичнијој варијанти, уз патогену метастазу криминала, кича и најнижег простаклука. Кriptoкомунистичке демагоге замјенили смо мафијократским (кокаинским) босовима а умјесто соцреалистичког Андрића, Селимовића, Миљковића, читамо нецензурисаног и слободоумног Николаидиса или Арсенијевића, да не елаборирамо даље ту „Нелагодност у култури“. Да ли слобода нужно подразумјева и квалитет?

Али, као што нас учи Протагора, „о свакој ствари можемо рећи двије одредбе, једна другој супротне“ (Pro et Contra). Исто тако и Југославија је имала своју тамну, суморну страну, иако нам сада из ове перспективе, са ове дистанце, изгледа бајковито. У линеарном историјском ходу ништа се не враћа и та земља била је одраз а и потреба тадашњег међународног контекста. Она је нестала скупа са блоковском, двополарном констелацијом. Неко проклетство као да је било уграђено у њене темеље. Никад није заживјела у пуном и дуговјечном државном капацитету, одржавала се расподјелом

Пише: Душко Ковачевић
уторак, 03 август 2010 06:06

страха и недемократском пресијом милитантних режима уз перманентно потискивање незадовољства.

У сваком случају, алтернатива или озбиљна реконструкција је била пријеко потребна. А, када смо коначно дочекали и окусили ту нужну алтернативу, више него јасно је зашто се све чешће, носталгично и сјетно, сјећамо Југославије.